

MAREK STRZAŁA

 <https://orcid.org/0000-0003-1341-3464>
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Symposium naukowe „Prawnik i psycholog. Kto ma więcej do powiedzenia w kanonicznym procesie małżeńskim?”, Kraków, 13 listopada 2025 roku

Keywords: canon law, marriage, marriage consent, matrimonial consent, psychic inability, expert witness, expert opinion, declaration of nullity of marriage

Słowa kluczowe: prawo kanoniczne, małżeństwo, zgoda małżeńska, konsens małżeński, niezdolność psychiczna, biegły, opinia biegłego, stwierdzenie nieważności małżeństwa

W dniu 13 listopada 2025 r. odbyło się zorganizowane przez Wydział Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie sympozjum naukowe zatytułowane: „Prawnik i psycholog. Kto ma więcej do powiedzenia w kanonicznym procesie małżeńskim?”. Uczestników sympozjum w imieniu organizatorów powitał ks. dr hab. Andrzej Wójcik, dziekan WPK UPJPII. W słowach wprowadzających ks. prof. dr hab. Tomasz Rozkrut, prorektor ds. nauki UPJPII, przywołał historyczne korzenie korzystania z wiedzy specjalnej biegłych (w szczególności z zakresu medycyny) w procesach starożytnej Grecji i Rzymu, pojawiające się wcześniej także w historii Kościoła, chociażby w liście świętego Ambrożego.

Pierwszą sesję sympozjum, zatytułowaną „Czego sędzia oczekuje od biegłego: czego biegły oczekuje od sędziego?” i mającą formę wystąpień prelegentów połączonych z debatą, poprowadził ks. prof. dr hab. Piotr Majer (UPJPII), który także moderował dyskusję po sesji. Jako pierwszy głos zabrał ks. prof. dr hab. Grzegorz Leszczyński, wikariusz sądowy Łódzkiego Trybunału Metropolitalnego (UŁ), prezentując perspektywę sędziego kościelnego w odniesieniu do korzystania z opinii biegłych na potrzeby procesu o stwierdzenie nieważności małżeństwa kanonicznego. Podkreślając istotne znaczenie opinii biegłych dla stwierdzenia tytułów nieważności dotyczących psychiki nupturienta, o których mowa w kan. 1095 Kodeksu Prawa Kanonicznego, mówca wskazał na kluczowe dla wyniku procesu obszary ustaleń biegłego, a to: momentu występowania

nia zaburzeń psychicznych (w chwili zawierania małżeństwa), ciężkości oraz wpływu na wykonywanie obowiązków małżeńskich (ustalenie konkretnego obowiązku małżeńskiego, którego wypełnienie dane zaburzenie uniemożliwia). Prelegent podniósł również trudności w opracowywaniu opinii wynikające z odmowy udziału w procesie strony pozwanej, jak również rolę biegłego w procesie małżeńskim, która choć doradcza, jest bardzo istotna, a w niektórych przypadkach dająca możliwość ujawnienia okoliczności, które w braku zasięgnięcia opinii biegłych mogłyby umknąć z pola widzenia składu orzekającego.

Jako druga w sesji pierwszej wystąpiła dr Barbara Zachara, biegła Krakowskiego Trybunału Metropolitarnego. W korespondującym z pierwszym wystąpieniem referacie przedstawiła kwestię oceny stanu psychicznego małżonków z perspektywy biegłego psychologa. Prelegentka zwróciła uwagę uczestników sympozjum na dwie płaszczyzny sporządzania opinii biegłego: badanie psychologiczne oraz analizę całego materiału procesowego. Wystąpienie podkreśliło znaczenie przesłuchania świadków oraz stron procesu, zadawania pytań szczegółowych oraz protokolowania dosłownych wypowiedzi osób przesłuchiowanych (z uwzględnieniem wulgaryzmów, gwary, charakterystycznych sformułowań) dla możliwości pełnej oceny przez biegłego psychicznej zdolności do zawarcia małżeństwa. Wskazano również na bardzo istotne z punktu widzenia praktyki kryterium oceny wiarygodności i przydatności dla biegłego materiałów załączanych do akt postępowania, w szczególności w postaci dokumentacji medycznych, zdjęć i nagrań.

Po publicznej dyskusji nad wygłoszonymi w pierwszej sesji referatami oraz przerwie w obradach rozpoczęła się druga sesja sympozjum, której przewodniczył ks. dr hab. Leszek Adamowicz, prof. KUL, wikariusz sądowy Lubelskiego Trybunału Metropolitarnego, który także moderował dyskusję z udziałem publiczności po sesji. Pierwszy referat wygłosiła dr Stanisława Mielimąka, biegła Katowickiego Trybunału Metropolitarnego. Wystąpienie zatytułowane było: „Co to znaczy, że biegły w kanonicznym procesie małżeńskim powinien kierować się antropologią chrześcijańską?” i koncentrowało się wokół wpływu na ocenę kondycji psychicznej do zawarcia małżeństwa katolickiego spojrzenia na naturę małżeństwa oraz naturę człowieka, w tym jego roli w małżeństwie. W przedłożeniu dokonano przeglądu teoretycznych modeli relacji małżeństwa i rodziny.

Drugim z prelegentów w tej sesji był ks. dr hab. Andrzej Wójcik (UPJPII), który wygłosił referat zatytułowany „Antropologiczno-prawne a psychologiczne znaczenie pozytywnego aktu woli z kan. 1101 § 2 KPK. Możliwość paradoksalnej opozycji”. W przedłożeniu poruszono istotne zagadnienie wykładni pojęcia „pozytywnego aktu woli” oraz przybliżono uczestnikom sympozjum stanowiska judykatury i opinie uczonych w tej kwestii.

Drugą sesję również zamknęła dyskusja. Po jej zakończeniu ks. dr hab. Andrzej Wójcik (UPJPII) podsumował obrady iłożywszy podziękowania prelegentom, prowadzącym obie sesje oraz pozostałym uczestnikom sympozjum, zamknął uroczyste obrady.